

zastran kmečkih zadrug in rentnih posestev. Zadruga se do današnjega dne še nikjer niso prav razvile, ker je vlada premalo sodelovala. Kolikor se jih je pa razvilo n. pr. posojilnice, storile so ljudstvu veliko dobrot.

Naj se kmetje in delavci v zadrugah družijo, po tej poti je najti pomoči, kje drugje ne; od države ne smemo pričakovati, da nam boede kedaj kruh rezala, kakor oče otrokom; ljudstvo si mora kruh pridelati in priskrbeti samo, dandanašnji pa bode to zamoglo le v dobro urejenih zadrugah. Nikjer na svetu delavci niso tako dobro plačani, kakor na Angleškem, ker so tam skoraj vsi v zadrugah (Frades Unions) združeni; ali ker v dobro urejenih zadrugah demokratičnih hujškačev in nemirnežev ne trpijo, zato demokratom zadruga mrzé, zato jim je vsakatera zadruga trn v peti. Leon XIII. so pisali v okrožnici »Rerum novarum« takole: »Z veseljem vidimo, da se povsod napravljajo družbe (zadruga), obsegajoče ali samo delavce, ali pa delavce in gospodarje; želeti je, da bi rastle v svojem številu in delokrogu«. Tako nas uči od Boga razsvetljeni veliki duhovnik na Petrovem prestolu — demokrat pa pravi, da zadruga niso za nič. Krščanski kmet, kateremu bodeš pa verjel?

O rentnih posestvih trdé prebrisani demokrati: »rentna posestva se ne smejo ne prodati, ne zadolžiti, ne podedovati, dokler ni cela kupnina plačana« ..... zadruga kupi posestvo in jo »izroči« potem jednemu prošnjaku v rabo s pogojem, da izplača kupnino v četrletnih obrokih.

Te besede je demokrat nekako čudno sestavil, tako, da bode treba pojasnila. Leto za letom prihaja več kmetov na boben; včasih pride kak kupec, ter se posestvo proda po svoji vrednosti, včasih pa kupca ni, in potem se lahko odda dom za polovico ali tretjino cene. Kdo pa pri tem navadno vse izgubi? Kmetica je upnikom večno jenjavala, dokler je bilo kaj dobiti, in nazadnje, ko pride dražba, zanjo ne ostane ničesar več.

Na Koroškem se je prodalo od leta 1868. do 1892. podražbi 4101 posestvo, dolgovi so bili 17,000,000, skupilo se je 9,000,000; na Kranjskem 10.190 posestev, 15,000,000 dolgovi, skupilo se je 9,000,000; na Štajarskem 16,000 posestev, 69,000,000 dolgovi, skupilo se je 34,000,000.

Tako se je pri dražbah izgubilo na Štajarskem 35 milijonov, na Kranjskem 6 milijonov, na Koroškem 8 milijonov!

Da bi se kmečka posestva ne prodajala več tako v zgubo, hotela je država napraviti postavbo, da mora zadruga posestvo po cenilni vrednosti kupiti, ako kdo drugi več ne ponudi, ter posestvo dati prejšnjemu gospodarju tako rekoč v najem nazaj, pod tem pogojem, da skozi deset ali dvajset let, kakor bodo kmetje sami v zadrugi določili, vsako četrletje jeden obrok povrne; ako pa hoče zadrugi prej svoj dolg vrniti, pa vrne, kedar hoče. Da zadruga ne more pustiti posestva brez dovoljenja prodajati, dokler ni plačano, je jasno, da bi ga posestnik podedovati ne smel, je pa neresnično; § 52 predloga pravi: »Zadruga je zavezana izbrati kot naslednika na posestvu tistega, ki je bil za to odločen od posestnika«.

Združna in rentna postava bi bila za kmete velika dobrota. Sama zase res kmeta ne bo rešila propada, ali ona bi bila prvi korak pravega postavodajstva; res, s prvim korakom do konca ne pridemo, a brez prvega koraka ne bomo prišli nikamor. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Blagoslovitev sv. križevega pota v Framu.

Na god sv. nadangela Mihaela, dne 29. sept. so č. P. Nikolaj Meznarič blagoslovili lep nov naslikan križev pot za našo farno cerkev, ko so starega dobili sv. Trije Kralji črešnovske župnije. Nove podobe so krasno izdelane po Firihu, eden seženj visoke; okviri so krasno zrezljani. Celo delo stane 600 goldinarjev, čijih 250 gl. je eden dobrotnik donesel.

Že v soboto večerko ob 3. uri se je začelo spovedavanje, pri katerem so delovali peteri gospodi spovedniki. O 5. uri so bile slovesne večernice; ob večni luči pa so med slovesnim zvonjenjem topiči doneli s starega strelišča z novim veseljem, ter bližnjim in daljnim sosedom donasali vabilo k slovesnosti naslednjega dneva.

Nedeljo so se začele sv. maše služiti že ob 5. uri; rano službo božjo so v naše veliko veselje opravljali naš rojak, č. g. Matija Koren, vrli župnik v vrlem Žalcu za nemškimi Celjem. Potem je sledila sv. maša, katero so služili č. g. zlatomašnik Ciringar.

Ob 1/2 10. uri pa se je zbralo obilno ljudstvo pri kapeli sv. Janeza sred vasi, ki se je vvrstilo v dolgo procesijo: najprej otroci, potem rokodelci, kmeti, opletene deklice 80 s tronom M. D. Potem pa je sledilo 28 mladeničev, ki so nesli okinčane podobe sv. križevega pota; za njimi so šli gospodi duhovniki, na koncu pa ženske. Dolga vrsta pobožnikov se med molitvijo, petjem in strelbo počasi pomika v farno cerkev sv. Ane, kjer so č. P. Nikolaj v jedrnatih pridigi nam razlagali važnost in korist sv. križevega pota, potem blagoslovili podobe in križce, zmolili sv. križni pot, in zapeli »Zahvalnico« — in začnejo pozno sv. mašo, med katero je bilo darovanje sveč in denarjev in sv. obhajilo, skupno pri 600 oseb. —

Pri obedu so se vršile napitnice na sv. Očeta, knezoškofa, č. g. kvardijana, in še posebno na č. gosp. blagoslovitelja, P. Nikolaja, ki so nam donesli tri zlata jabelka: pridigo, križni pot, sv. mašo; tudi na č. g. M. Korena in vse navzoče sosedne duhovnike.

Večerko ob 3 1/2 smo se v slovesnih večernicah, petih litanijah zahvalili M. D. kraljici angelov — za vse sprejete dobrote; ob večernem mraku pa smo se podali: in viam pacis — veselo domov.

Gospodarske stvari.

Trgatev gorice.

Bog je Noju pri žrtveniku obljubo dal, da se bodo v prihodnje letne dobe redno vrstile. In vsak taki čas ima za-se nekaj posebnega. Še zima ni brez veselja. Bolj pa nas razveseljuje spomlad, ki nam prinese neštivilno lepih rožic, ki ozeleni gaje, vzbudi tičice, ki človeka začarajo, ki prečudežno okinča vsa drevesa. Poletni čas daje in obeča kmetiču različno veselje, katero mu rodovitna jesen spolni. Kadar meseca julija tičice potihnejo, začne čudežna stvar božja — čuriček, črkati, in zmučen viničar odpre svoje spalnice okno, ter ga celo noč posluša, ker oznanjuje mu veselo branje. Na zračnem griču pa drdra klopotec. Drrrr — dobro leto, dobro leto, dobro leto! in vabi mejaše v trgatve rodne gorice.

1. Pred trgatvijo. — Ko se bliža čas branja, moramo si posodo oskrbeti. Za mošt so najboljši novi polovnjaki; daj jih zmeriti, da ne boš ti, ne kupec go-ljufan. Morajo biti zaparjeni, da ne točijo, in moštu

črne barve ali neprijetnega okusa ne dajo. Zagrej vode, da vreje, prideni trsovega listja ali grozd, in vse v sod vlij, zabij in ga kotaj; potem pa pusti, da se zavleče. Ali pa deni v polovnjak za 5 krajcarjev sode, ki jo v vsaki prodajalnici dobiš; naliž kropa pisker, ter močno kotaj, in nekoliko časa pusti zabito; potem ga z mrzlo vodo izmij.

Še večje pozornosti je pri stari posodbi treba. Star sod oddelaj, pilko in čep, pa ga nad prešo, ali na drugi zračni kraj shrani, in skvaril se ti ne bo. Sod pa v kleti ali na vlažnem prostoru postane plesniv, in vina va-nj vlti ne smeš, dokler ga ne ozdraviš. Skvarjen sod spoznaš, ako gorečo špalico va-nj pomoliš; če ugasne, je bolen, ter ga moraš popraviti pred natakanjem. Kar se na različne načine zvršuje:

a) Ostrgaj ga! Ako so doge v sodu sprhnele ali globoko plesnjive, odpri sod, vzami strgalo, ter oblaj, dokler do celo zdravega lesa ne prideš. Ako sam tega ne razumeš, naprosi sodarja. Vendar sod pri tem jako trpi, in pazi, da ti teža doge ne zlomi.

b) Izkuri ga! To se zgodi, ako na eni strani podnice odstraniš, vložiš tršič ali slame, ter jo užgeš, da plamen vse osmudi; to nadaljuj, dokler ni ves plesnovec pokončan. Drugi način skvarjene sode izkuriti je pa zelo nevarno, ter ti ga zato naznanim, da ga gotovo opustiš. Nekateri vlijejo v skvarjen sod »spiritus« ter ga obračajo, da se ves sod znotraj namoči. Zdaj pa vržejo v sod gorečo špalico, in ga hitro zadelajo. Ti pa sam spoznaš, kako nevarno delo je to. Leta 1892. je v Klečah nekega gospodarja pri pričubilo, ko je sod razneslo. Torej ne delaj tega: rajši sod razsekaj in skuri, da le ti zdrav in živ ostaneš!

c) Zapari ga! Že je zgoraj omenjeno, da se sodi najboljšo podkuhajo s sodo. Vsipji je v vsak polovnjak za 5 novčičev, vlij vrelega kropa, in to kotaj, in pusti zabito, če tudi celi dan, ali še dalje. Če še ni snažen, ponavljaj to. Potem naliž vode, ter jo pusti 8—14 dni v sodu. Ako špalica v njem gori, je popolnoma poraben, drugače pa ne.

d) Žvepli ga! Ako se sod še le začne kvariti, takrat ga z žveplom najlože popraviš. — Oddelaj sod, ter ga prepilni; če žveplo v njem gori, je dobro; če pa ne, ga 3—4krat z vodo in verigo dobro izmij; vžgij eno četrtinko žveplenke, ali žveplenega traka, ter sod dobro zamaši. Čez 3—4 mesece pa žveplenje zopet ponovi, ako soda rabil nisi. Nekateri se žveplitve sodov bojijo, ter pravijo, da jim tako vino škoduje, da jih glava, želodec in vse boli. Vendar je dobro — sode nekoliko žvepliti pri vsakem natoku. Pri tem boš tudi spoznal, če si ti zdrav. Ako začneš pri žveplitvi pokašljavati, vedi, da si na pljučih ranjen, in le brž se začni varovati, in zdraviti. — Drugič pa tudi vino svojo barvo ohrani, se ne stere, če ga v žveplen sod pretočiš. — Bova morala sode nekoliko z vodo oplakniti, rečem nemškemu kupcu, ko sva začela natakati. O, ni treba! jaz sem sode že doma dobro pripravil. In res, ko začneva, se je iz vsakega žveplo kadilo, kakor iz tvojih ust, kadar pušiš. Ali bo to dobro? ga baranu. In reče mi: to je dobro in potrebno, da se barva vina »ne stere«. Ko vino domov — v Uebelbach — dobim, bo ravno to čisto barvo imelo, kakor je zdaj tukaj. Vsak sod požvepli, da ga boš imel k redu za branje.

2. Med trgatvijo. — Sicer se dan branja ne more natanko določiti; vendar so se vinogradničarji porazumeli, da pred Terezinim ne bodo trgali. Sploh pa nas naj vodi ravnilo: Kadar je grozdje popolnoma zrelo, ali doseglo najvišjo stopnjo zrelosti, takrat pa pojdemo v trgatvev. Zrelost je zavisna od lege goric; v poldanski legi je grozd najprej dozorel. Kupci jako gledajo na to. Večerne gorice pozno dozoriijo. Zrelost drugič je odvisna

od sorte trsa. Belina in lipovščina najprej dozori, potem rafolina, poznaj, sipon in muškat; zelenika pa še le v sodu dozori, na trsu pa redko kdaj. Amerikanec, če se ti posreči, bo prinesel za 14 dni ranejšo trgatvev. Tudi letina vpliva na trgatvev; ako je bila vedno ugodna, to je: primerno vroča pa tudi zmerno deževna, bo trgatvev rana in izvrstna. Najbolj pa jesensko vreme trgatvev ali odlaga ali pa požuri. Ako je topla in zanesljivo stanovitna, trgatvev radi odlagamo, ker vsak dan slajšo kapljico daje. Vendar predolgo ne odlagaj, ker devica, sv. Uršula, je rada bela. In se nam je že zgodilo, da pri takem odlaganju smo morali v snegu brati, kar je sitno, ker se jagode na tleh pobrati ne dajo, pa tudi celi grozdi se pomežijo ali pod snegom zaostanejo. Moštu na rozdje zapladli sneg nič ne škodi, razven če je zelo zmrznilo; drugače pa mu da sicer rjavo barvo in tudi vrlo sladkost. Tako je bilo brž leta 1869. in 1889., ko je na grozdje že dne 19. okt. debel sneg zapadel. Čez tri dni je potegnil jug, ter toplo solnce je prisijalo, in bil je izvrsten most, da so ga od krnice po 120 gld. plačevali. — Kadar bi grozdje zmrznilo, in se vreme vlepi več neče, takrat bi se morala vsa trgatvev v hiši otaliti; starci so jo s toplo vodo na krnici polivali, kar pa mislim ni bilo najbolje. Bog nas varuj take jeseni! (Konec prih.)

Sejmovi. Dne 12. oktobra v Poličanah (za svinje). Dne 14. oktobra pri Materi božji v Brezju pri Mariboru in v Gamilici. Dne 15. oktobra v Ločah, Arvežu, Račah, pri Sv. Križu na Slatini, na Planini in pri Sv. Lenartu blizu Slov. Gradca. Dne 16. oktobra v Spielfeldu in v Imenem. Dne 17. oktobra pri Sv. Hemi in na Bregu v Pluju. Dne 18. oktobra v Vojniku, v Mozirju, v Trbovljah, pri Sv. Treh Kraljih v Benediški župniji in na Vidmu.

Dopisi.

Iz Petrovč. (Javni shod.) Ono nedeljo je napravilo »slov. kat. delavsko društvo v Žalcu« javen shod v Petrovčah, kateri se je prav dobro obnesel. Zloglasna »vahtarca« je sicer bobnala zoper shod; toda za njeno hujskanje se naši kmetje in delavci ravno toliko brigajo, kakor za lanski sneg; se socijaldemokrati, kateri so še pred kratkim tako radi se shajali v Žalcu in njegovi okolici, so izostali; zakaj pač? Mogoče, da so se sprli z »vahtarco« in ji nočejo več biti pokorni! Toda eden socijaldemokratov je vendar prišel, a ta je bil siromašek, oglašal se je sicer rad med govorom — na koncu govora pa je — molčal! Shod se je tako-le vršil: Na dnevnem redu je bilo kmečko vprašanje. Gospod predsednik Jernej Meh otvori ob 1/2 5. uri zborovanje. Na to nastopi prvi govornik, gospod Antloga, visokošolec. V dobro premišljenem in sestavljenem govoru nam pove, kdo da so socijaldemokrati. Pravi, da so ljudje, kateri bi radi znašli nov raj. V tem se bode ljudem boljše godilo, kakor Adamu in Evi v paradizu. Na to navaja njihove nauke ter jih temeljito zavrača. Občno ploskanje na koncu govora je spričevalo, da je gospod govornik pravo zadel. Na to nastopi drugi govornik, gosp. Ivan Kač. V poljudnem govoru pojasnjuje, da propada zares kmečki stan ter dokaže to s številkami, na to odgovarja na vprašanje, zakaj propada kmečki stan ter navaja več uzrokov. H koncu opominja vse navzoče, naj se večkrat shajajo, naj odločno zahtevajo zboljšanje svojega stanu. Pravica mora na dan! Mogočni »živio« zadonijo, ko je končal gospod govornik. — Na to se je ednoglasno sprejela ta-le resolucija: »Slov. kmetje in delavci, zbrani na javnem shodu slov.